

Vastausluonnos aloitteeseen Oma "Zonava" tai "Zanava" Kempeleeseen / Heikki-Pekka Alakärppä ym.

Valtuustoaloitteessa esitetään kanavan rakentamista Kempeleenlahdelta sisämaahan päin, mahdollisesti Aurinkojärvelle saakka. Ajatus on mielenkiintoinen ja se olisi matkailullisestikin houkuttelevat hanke. Ennen tarkempiin selvittelyihin ryhtymistä on hyvä pohtia hanketta eri näkökulmista karkean käsityksen saamiseksi hankkeen kannattavuudesta.

Luonnonsuojelualue. Kempeleenlahdella on 192 hehtaaria luonnonsuojelualuetta, ja lahti on merkittävä lintuvesialue ja Natura 2000-kohde. Kempeleenlahti on osa valtakunnallista lintuvesiensuojeluohjelmaa. Lahden runsaaseen linnustoon kuuluvat kahlaajien ja vesilintujen lisäksi monet varpuslinnut, erikoisuutena uhanalainen kultasirkku. Ranta-alueet ovat tärkeitä muuttolintujen pesimis-, levähtely- ja kertymäalueita. Luonnonsuojelualue on merkitty alla olevaan karttaan vihreällä. Lupien saaminen maastoa muokkaaviin toimenpiteisiin alueella on todennäköisesti vaikeaa.

Kuva 1: Ote opaskartasta; luonnonsuojelualue rajattu vihreällä, Oulun ja Kempeleen välinen raja violetilla.

Rannan ominaisuudet. Kempeleenlahti on niittyrintainen merenlahti, jonka rantamatalikko jatkuu kauas rantaviivasta. Maankohoaminen siirtää rantaviivaa myös koko ajan kauemmas merelle. Kulkukelpoisen väylän ruoppaaminen vaatisi merkittäviä ruoppaustöitä myös kaukana rannasta sekä jatkuvaa ylläpitoa.

Lentokentäntie ja muut väylät. Aloitteessa kuvattu väylä kulkisi lentokentäntien alitse. Kulkukelpoisen väylän rakentaminen vilkkaan tien alle vaatisi sillan rakentamisen tieosuudelle. Hanke olisi kallis ja vaatisi yksituumaista toimintaa Kempeleen kunnan, Oulun kaupungin ja valtion kesken. Kanavan varrelle osuu myös muita isoja väyliä (tiet, kadut, junarata), joiden alittaminen aiheuttaisi merkittäviä kustannuksia.

Kaavoitus. Kanavan rakentaminen Kempeleenlahdelta sisämaahan vaatisi todennäköisesti maakuntakaavatasoista kaavoitusta merkittävien vaikutustensa vuoksi (luonnonsuojelualue, lentokentäntie ja muut isot väylät, uusi liikennöintiväylä). Maakunta- ja yleiskaavojen päivittäminen vaatisi yhteistä tahtotilaa alueen kuntien ja maakuntaliiton kesken.

Vesilupa. Vesilaki ohjaa vesien käyttöä ja rakentamista. Aluehallintoviraston tehtävänä on käsitellä Vesilain mukaiset hakemukset. Hankkeessa olisi useita Vesilain mukaisia toimenpiteitä, ja lupien hakeminen veisi paljon kunnan resursseja.

Happamat sulfaattimaat. Oulun seudulla merkittävä rakentamista haastava asia ovat happamat sulfaattimaat. Kun ko maita kaivetaan ylös maasta, ne tulee käsitellä ongelmajätteenä ja maiden päätyminen mereen tulee estää. Kanavan ruoppaaminen aiheuttaisi merkittävän haasteen maiden käsittelyn osalta.

Oulun kaupungin alue. Ehdotettu väylä kulkisi osittain Oulun kaupungin alueella. Tällöin hanke vaatisi yhteistä tahtotilaa Oulun kanssa ja Oulun sitoutumista hankkeen rahoittamiseen.

Maanomistus. Kunta ei juurikaan omista maata kuvaillun kanavan varrelta, ja omistus on melko pirstoutunut (kuva kunnan maaomaisuudesta ja kiinteistöjaotuksesta alla). Kunnan pääasiallisena tavoitteena on kaavoittaa omassa omistuksessa olevaa maata, joten ennen kaavoitusta kunnan tulisi hankkia alueelta maaomaisuutta. Maa-alueiden hankkiminen vaatisi merkittäviä panostuksia maanhankintaneuvotteluihin. Tällä hetkellä kunnan strategioissa on päätetty hankkia raakamaata muilta alueilta pääasiassa asuin- ja yritystonttien tarpeisiin. Kunta voi kaavoittaa myös yksityisen omistuksessa olevaa maata, mutta tämä edellyttää alueen maanomistajien yhteistä tahtotilaa. Koska kyseessä on merkittävän suuri alue, vaatisi yksityisten maiden kaavoittaminen myös strategista keskustelua.

Kuva 2: Kunnan omistamat maat on merkitty vihreällä, kiinteistöjaotus punaisilla viivoilla.

Hulevedet. Aloitteessa on nostettu esille väylän hyödyntäminen hulevesien johtamisessa. Kunta ottaa hulevesien käsittelyn ja johtamisen huomioon kaikkien alueiden kaavoituksessa ja suunnittelussa. Koska Kempeleen alue on hyvin alavaa ja tasaista, ensisijaisena tavoitteena on hulevesien muodostumisen ehkäisy, ja toissijaisena vesien viivyttäminen. Hulevesien viivytyks on tärkeää myös pohjaveden ja vesistöjen suojelun kannalta. Merkittävä osa Kempelettä sijaitsee tärkeällä pohjavesien muodostumisalueella.

Myyntitulot. Ehdotetun kanavan varrella ei tällä hetkellä ole pääosin minkäänlaista kunnallistekniikkaa. Tekniikan rakentamisen kustannukset nousevat näin ollen suureksi. Toisaalta tonttien myyntihinnan määrittelevät markkinat, eikä niitä voi nostaa liian korkeiksi. Varsinaiset myyntituotot jäänevät kaikkien kustannusten jälkeen pieniksi tai jopa merkittävän negatiivisiksi.

EU-rahoitus. Hankkeen joihinkin osa-alueisiin voisi olla löydettävissä EU-rahoitusta. Rahoituksen osuus olisi kuitenkin pieni, ja kunnan maksuosuus muodostuisi merkittävän suureksi. Kunta on strategioissaan päättänyt keskittää resurssit asuin- ja yritysalueiden rakentamiseen sekä matkailun osalta Zeniitin rakentamiseen.

Alustavan karkean arvion perusteella ehdotetaan, että esitettyä Zonava-hanketta ei lähdetä toistaiseksi selvittämään tarkemmin. Yksityiskohtainen selvitystyö vaatisi paitsi lukuisten erilaisten selvitysten teettämistä konsulttityönä myös merkittävää ajallista viranhaltija- ja viranomaispanostusta asian valmisteluun. Kyse on jo valmisteluvaiheessa merkittävistä euromääräisistä kustannuksista puhumattakaan mahdollisista toteuttamiseen liittyvistä taloudellisista jätti-investoinneista. Kempeleessä on parhaillaankin käynnissä lukuisia mm. elinvoimaa ja matkailua tukevia suuria investointihankkeita, ja rajalliset henkilö- ja talousresurssit on tarkoituksenmukaista keskittää niiden edistämiseen kokonaan uusien suuravausten sijaan. Zonava-hankkeen kaltaista isoa ideaa voidaan kuitenkin tulevana vuosina/vuosikymmeninä toteuttaa kunnan alueella joka tapauksessa tarvittavin erilaisin kosteikkoratkaisuina, jotka jonomaisesti rakentuessaan toteuttavat jokimaista lopputulemaa.